

คอลัมน์ "จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง"

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 29 พฤศจิกายน 2534

รัฐธรรมนูญที่พึงปรารถนาสำหรับสังคมไทยในทศวรรษ 2540

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

ใครๆก็รู้ว่า ผมเป็น "นักเรียนนอก" เพราะผมมิใช่สัตว์เดรัจฉานที่ต้องอยู่ในคอก แต่ผมมิได้เป็นเพียงนักเรียนนอกคอกเท่านั้น หากยังมีโอกาสไปเรียนเมืองนอกจริงๆด้วย แม้ผมจะอยู่เมืองนอกไม่นาน แต่ผมก็อดตัดจอตัดนิสัยฝรั่งมิได้ ผมจึงเรียกรัฐธรรมนูญฉบับที่ร่างโดยคณะกรรมการที่มีนายมีชัย ฤชุพันธุ์เป็นประธานว่า "รัฐธรรมนูญฉบับฤชุพันธุ์" และเรียกฉบับที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแปรญัตติว่า "รัฐธรรมนูญฉบับโกสิน" ตามชื่อนายโสภ โกสิน ผู้เป็นประธาน เพราะผมเห็นกฎหมายเมืองฝรั่งนิยมตั้งสำญนามตามชื่อสมาชิกรัฐสภา ผู้ริเริ่มหรือผู้เสนอกฎหมายนั้น เพื่อเป็นเกียรติประวัติ

สัปดาห์ก่อนหน้า มีนักศึกษาสำนักท่าพระจันทร์ถามความเห็นผมว่า ระหว่างรัฐธรรมนูญฉบับฤชุพันธุ์กับรัฐธรรมนูญฉบับโกสิน ผมชอบรัฐธรรมนูญฉบับไหน ผมตอบโดยไม่ลังเลว่า ผมชอบรัฐธรรมนูญฉบับโกสิน ผมมีความเห็นเฉพาะตัวของผมว่า รัฐธรรมนูญเป็นสิ่งสูงส่ง คนไทยบางคนกราบไหว้รัฐธรรมนูญมาแล้วตั้งแต่ยุคพระยาพหลพลพยุหเสนา แต่ตั้งเป็นที่ทราบกันดีว่า บัดนี้ เมืองไทยมีถนฤชุพันธุ์แล้ว จึงสมควรที่จะประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับฤชุพันธุ์ เพราะจะมีชื่อซ้ำกับชื่อถน ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างที่ต้องถูกเหยียบย่ำโดยมนุษย์และสัตว์

ผมมีความรู้สึกชื่นชมรัฐธรรมนูญฉบับโกสินอย่างสุดซึ้ง จนอดสงสัยมิได้ว่า เหตุใดผู้คนจำนวนมากจึงพากันโจมตีรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่าเป็นเผด็จการ บางคนถึงกับไปร่วมชุมนุมที่สนามหลวงเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2534 เพื่อกดดันผู้ร่างและผู้อยู่เบื้องหน้าเบื้องหลังการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ หนังสือพิมพ์ทุกฉบับพากันรายงานข่าวนี้ บ้างก็อ้างว่ามีผู้เข้าร่วมชุมนุม 50,000 คน บ้างก็ว่า 70,000 คน บางฉบับก็พาดหัวว่า คนร่วมแสน ทั้งที่หน่วยราชการบางหน่วยรายงานว่าผู้เข้าร่วมชุมนุมเพียง 3,000 คน แต่ถึงจะมีผู้ร่วมชุมนุมเรือนแสน ก็ยังไม่ถึง 1% ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ผมจึงเห็นว่า เราไม่ควรฟังเสียงนกเสียงกา ผมเห็นพ้องต้องกับขุนศึกไทยบางคนในประเด็นนี้ และผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ด้วยโลกทัศน์เช่นนี้ ผมคงได้รับแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิกกับใครอื่นเขาบ้าง ผมอยากจะเป็นอย่างसानนท์ สายสว่าง บุญชนะ

อัครถาวร โอสถ โกศิน พิชัย วาศนาสง และธรรมนุญ ลัดพลี ผู้หลักผู้ใหญ่สอนผมมานานแล้วว่า "เดินตามหลังผู้ใหญ่ หมาไม่กัด" ยกเว้นแต่ว่าหมาจะมาข้างหลัง

ถึงผมจะชื่นชมรัฐธรรมนูญฉบับโกศิน แต่ผมก็ยังเห็นว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไปไม่ถึงดวงดาว ไหนๆจะร่างรัฐธรรมนูญกันทั้งที ก็ควรจะร่างกันอย่างสุดๆจะร่างกันชนิดตอบแทนบุญคุณทหารและเอาใจพลังประชาธิปไตยพร้อมๆกัน อย่างรัฐธรรมนูญฉบับฤษฏีพจน์ก็ควรทำให้รัฐธรรมนูญฉบับโกศินทำท่าดีในตอนต้น เพราะเป็นรัฐธรรมนูญที่เชิดชูฝ่ายธรรมะ (คือพลังอำนาจประชาธิปไตย) และกดขี่อธรรม(คือพลังประชาธิปไตย) แต่แล้วผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็พ่ายแพ้ อธรรมต้องขอแก้บทเฉพาะกาลกลางที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2534 จนสร้างความงุนงงและสับสนแก่ผมอย่างยิ่ง ทั้งบิดามารดาและครูบาอาจารย์ต่างสอนผมมาแต่ก่อนแต่บอกว่า ธรรมย่อมชนะอธรรม ผมจึงไม่แน่ใจว่า ใครกันแน่ที่เป็นฝ่ายธรรมและใครกันแน่ที่เป็นฝ่ายอธรรม

เมื่อมีรัฐธรรมนูญฉบับฤษฏีพจน์และรัฐธรรมนูญฉบับโกศินได้ เหตุใดจึงมีรัฐธรรมนูญฉบับธนะพรพจน์ไม่ได้ หากผมเป็นประธานคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ผมก็ต้องร่างรัฐธรรมนูญชนิดที่เกื้อกูลสันติสุขในสังคมไทยในอนาคต สังคมไทยในทศวรรษ 2540 ที่จะถึงนี้ คงกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรม (NIC) ไปแล้ว จารีตวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมต่างๆ ต้องปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ การรับเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีด้านอิเล็กทรอนิกส์และด้านชีวภาพ รัฐธรรมนูญที่พึงปรารถนาสำหรับสังคมไทยในอนาคตตามทัศนะของผมแตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับอื่นๆ อย่างน้อย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ด้านการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยและด้านรัฐสภา

ในด้านสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ผมเห็นว่า เราควรยึดหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ แต่สำหรับสังคมไทย ควรจะเพิ่มเติมอีก 2 ข้อ คือ สิทธิและเสรีภาพในการเป็นคนจน และสิทธิและเสรีภาพในการเป็นโรคเอดส์ สังคมไทยในทศวรรษ 2540 จะเป็นสังคมที่คนจนมีศักดิ์ศรีอย่างยิ่ง จำนวนครัวเรือนที่ยากจนซึ่งอยู่ระหว่างร้อยละ 25-35 ของจำนวนครัวเรือนทั้งประเทศตลอดช่วงเวลา 3 ทศวรรษแรกที่ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมจะเพิ่มขึ้นปรูดปราดเป็นร้อยละ 50 จำนวนโครงการสงเคราะห์คนจน ซึ่งเดิมมีเพียงระดับร้อยละโครงการเพิ่มเป็นระดับพันโครงการ คนจนจึงมีศักดิ์ศรีและได้รับการเอาอกเอาใจจากรัฐบาลเป็นพิเศษ จนคนจนทุกคนสามารถยึดดอกกล่าวถึงฐานะทางเศรษฐกิจของตนอย่างเต็มภาคภูมิ ตรงกันข้ามกับเศรษฐกิจที่ต้องหลบหน้าและมิกล่ำกล่าวถึงฐานะทางเศรษฐกิจของตน

ต่อหน้าสาธารณชน สังคมไทยในทศวรรษ 2540 จึงเป็นสังคมที่ใครๆพากันแย่งกันเป็นคนจน แม้แต่คุณชาตรี โสภณพนิช และคุณธารินทร์ นิมมานเหมินท์ ก็อยากจะเป็นคนจน แต่อันิจาคนเหล่านี้ไม่สามารถเป็นคนจนได้ เพราะสิทธิและเสรีภาพในการเป็นคนจนในสังคมไทยมีอยู่อย่างไม่เสมอภาค รัฐธรรมนูญที่เพิ่งปรารภน่าจะจำเป็นต้องให้หลักประกันในเรื่องนี้เป็นพิเศษ ในกรณีทำนองเดียวกับกรณีคนจน จำนวนผู้ป่วยและจำนวนผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ในทศวรรษ 2540 คงจะเพิ่มเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ได้รับการปรนเปรอทั้งจากหน่วยราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ทั้งภายในและภายนอกประเทศ การปรนเปรอนี้ยิ่งกว่าที่คนจนได้รับเสียอีก จนมีผู้คนจำนวนมากปลอมแปลงเอกสารและใบรับรองแพทย์ เพื่อขอรับบริการและสวัสดิการของรัฐในฐานะผู้ป่วยหรือผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ ใบรับรองการเป็นโรคเอดส์กลายเป็นเอกสารที่มีค่าทางเศรษฐกิจ แพทย์จำนวนมากเลิกรักษาคนไข้ โดยหันมาหารายได้จากการออกใบรับรองการเป็นโรคเอดส์แทน เหตุที่เป็นเช่นนี้ ก็เพราะโรคเอดส์ได้มีการกระจายระหว่างภูมิภาคอย่างเสมอภาค โดยกระจุกอยู่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และกระจุกอยู่ในกรุงเทพฯและเมืองใหญ่ๆเท่านั้น สิทธิและเสรีภาพในการเป็นโรคเอดส์จึงสมควรได้รับการเอาใจใส่จากรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ยิ่งถ้าต้องการให้สังคมเศรษฐกิจไทยก้าวกระโดดจากการเป็น NICs ไปเป็นประเทศอุตสาหกรรมอย่างเต็มตัว (HICs) ก็จะต้องเร่งให้หลักประกันเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนในการเป็นโรคเอดส์ เพราะถึงเวลานั้น ธนาคารโลกคงกำหนดให้สัดส่วนจำนวนประชากรที่เป็นโรคเอดส์เป็นดัชนีตัวหนึ่ง que แสดงถึงความเป็นฮิกส์ (Highly Industrialized Countries) รัฐบาลอาจต้องชูคำขวัญ "เร่งเป็นเอดส์เพื่อการเป็นฮิกส์" มิฉะนั้น เวียดนามอาจไล่กวัดเราทันในทางเศรษฐกิจ

ในด้านอำนาจอธิปไตย สังคมไทยถูกนักรัฐศาสตร์หลอกมาเป็นเวลาช้านาน ให้เชื่อเรื่องการแบ่งแยกระหว่างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ทั้งๆที่การแบ่งแยกอำนาจเป็นเรื่องผิดธรรมชาติมนุษย์ ผมไม่เคยเห็นผู้มีอำนาจคนใดแบ่งปันอำนาจให้ผู้อื่นด้วยความสมัครใจ การแบ่งปันอำนาจมักจะเกิดจากภาวะจำยอมทั้งสิ้น นอกจากนี้ประเด็นเรื่องการแบ่งแยกอำนาจนี้ยังสร้างปัญหาความขัดแย้งอย่างรุนแรง จนก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตชนิดที่เยียวยาไม่ได้อีกด้วย เรื่องนี้คุณประภาศน์ อวยชัย และคุณประมาณ ชันชื้อ ต้องเห็นด้วยกับผมแน่ๆ ผมจึงมีความเห็นว่า รัฐธรรมนูญที่เพิ่งปรารภน่าจะจำเป็นต้องร้อยประสานอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการเข้าด้วยกัน หากควรแบ่งแยกอำนาจออกจากกันไม่ข้อเสนอที่เป็นรูปธรรมของผมก็คือ รัฐธรรมนูญจำเป็นต้องให้สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตุลาการ ให้อำนาจคณะกรรมการตุลาการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี และให้อำนาจ

คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งประธานรัฐสภาด้วยการร้อยรัดอำนาจทั้งสามเข้าด้วยกันเช่นนี้ ความขัดแย้งระหว่างอำนาจทั้งสามก็จะหมดไป

ในด้านรัฐสภา รัฐสภาควรจะประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ในฐานะนักเศรษฐศาสตร์ ผมมีความเห็นว่า กระบวนการทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญควรจะเป็นกระบวนการที่เสียต้นทุนต่ำสุด (Cost minimization) ในรอบ 60 ปีเศษที่ผ่านมา สังคมไทยต้องสูญเสียทรัพยากรทางการเงินและทรัพยากรด้านอื่น ๆ เป็นจำนวนมากไปกับกระบวนการทางการเมือง ในทศวรรษ 2540 การขาดแคลนทรัพยากรจะกลายเป็นปัญหารุนแรงมากยิ่งขึ้น รัฐธรรมนูญที่พึงปรารถนาไม่เพียงแต่จะต้องหาทางลดต้นทุนของกระบวนการทางการเมืองเท่านั้น หากยังควรที่จะหาประโยชน์จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีอีกด้วย ผมจึงมีความเห็นว่า สภาผู้แทนราษฎรควรมีสมาชิกเพียงคนเดียว โดยให้ราษฎรทั่วประเทศเป็นผู้เลือกตั้งการมี ส.ส. มากๆก่อให้เกิดสภาพการณ์ที่เรียกว่า "มากหมอ มากความ" แต่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ควรจำกัดเฉพาะมนุษย์ หากควรให้ mankeys มีสิทธิด้วย ดังเป็นที่ทราบกันดีว่า เทคโนโลยีชีวภาพในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ก้าวหน้าไปเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านพันธุวิศวกรรมศาสตร์ (genetic engineering) นักวิทยาศาสตร์ประสบความสำเร็จในการตัดต่อยีนระหว่างพืชและสัตว์ต่างๆ ในปัจจุบันเรามีพืชผักที่เรียกว่า pomato อันเป็นผลจากการตัดต่อยีนระหว่าง potato (มันฝรั่ง) กับ tomato (มะเขือเทศ) แม้ในปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์จะยังต่อต้านการตัดต่อยีนมนุษย์ แต่แรงต่อต้านนี้จะหมดไปในทศวรรษ 2540 โลกจึงมี mankeys อันเป็นผลจากการตัดต่อยีนระหว่าง man (มนุษย์) กับ monkey (วานร) นักวิทยาศาสตร์สามารถเลือกสรรยีนที่ดีของมนุษย์ผสมกับยีนที่ดีของวานรได้ mankeys ที่ได้จากกระบวนการตัดต่อยีนดังกล่าวนี้มีความชาญฉลาด ลุ่มลึก สุขุมรอบคอบ และมีคุณธรรมมากกว่ามนุษย์โดยทั่วไป เผ่าพันธุ์มนุษย์จะค่อยๆลดจำนวนลง โดยที่ mankeys จะค่อยๆเพิ่มจำนวนมากขึ้น ในทศวรรษ 2540 mankeys ยังคงเป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมไทย แต่รัฐธรรมนูญที่พึงปรารถนาก็ควรที่จะให้สิทธิและเสรีภาพแก่ mankeys เสมอด้วยมนุษย์ ทั้งนี้เป็นที่คาดหมายกันว่า พอถึงต้นศตวรรษ 2600 mankeys จะเป็นชนกลุ่มใหญ่ของ สังคมไทย

ด้วยเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ จำนวนวุฒิสมาชิกควรจะเท่ากับจำนวนจังหวัด โดยแต่ละจังหวัดมีวุฒิสมาชิกได้หนึ่งคน รัฐธรรมนูญควรมีบทบัญญัติห้ามมนุษย์เป็นวุฒิสมาชิก เฉพาะหุ่นยนต์ (robots) เท่านั้นที่มีสิทธิเป็นสมาชิกวุฒิสภา ดังเป็นที่ทราบกันดีว่า ในรอบสองทศวรรษที่ผ่านมา วิทยาศาสตร์ด้านอิเล็กทรอนิกส์ได้รุดหน้าไปเป็นอันมาก จำนวนหุ่นยนต์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะต้นทุนการผลิตหุ่นยนต์ลดลงอย่างไม่น่าเชื่อ อีกทั้งหุ่นยนต์

ไม่ต้องง้อมนุษย์ในการผลิตหุ่นยนต์อีกต่อไป เพราะหุ่นยนต์สามารถผลิตหุ่นยนต์ด้วยตัวเองได้ โรงงานผลิตหุ่นยนต์ทุกหนแห่งในทศวรรษ 2540 ไม่ได้ใช้แรงงานมนุษย์อีกเลย ที่เมืองนาโกยา ประเทศญี่ปุ่น ประชากรหุ่นยนต์มีมากกว่าประชากรมนุษย์เสียอีก ในประเทศไทยหุ่นยนต์กระจุกอยู่ในกรุงเทพฯ และบริเวณเมืองชายฝั่งทะเลตะวันออก ความก้าวหน้าด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทำให้หุ่นยนต์สามารถกระทำการต่างๆ ได้ดีกว่าและเหนือกว่ามนุษย์ ผมศึกษาการเมืองไทยตั้งแต่ว่าปี 2475 เป็นต้นมา และพบว่า วุฒิสมาชิกพยายามเลียนแบบพฤติกรรมหุ่นยนต์ แต่ทำได้ไม่ดีเท่า มีหน้าซำยังเสียต้นทุนสูงอีกด้วย ไหนๆ จะใช้หุ่นยนต์กันแล้ว ก็ควรจะใช้หุ่นยนต์ของจริงมากกว่า หุ่นยนต์จำลอง เพราะหุ่นยนต์ของจริงไม่เพียงแต่จะมีประสิทธิภาพเหนือกว่ามนุษย์ที่ดัดจริตเป็นหุ่นยนต์เท่านั้น หากทว่ายังเสียต้นทุนต่ำกว่าอีกด้วย แต่หุ่นยนต์ที่จะเป็นวุฒิสมาชิกก็ต้องได้รับเลือกจากมนุษย์และ mankeys ที่มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงในแต่ละจังหวัด ในการนี้ รัฐบาลจำเป็นต้องจัดตั้ง "การหุ่นยนต์แห่งประเทศไทย" เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีด้านนี้ และเพื่อรับผิดชอบหุ่นยนต์ หุ่นยนต์ที่มีได้จดทะเบียนกับการหุ่นยนต์แห่งประเทศไทยจะไม่มีสิทธิในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาจะเป็นผู้เลือกรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญที่พึงปรารถนาจำเป็นต้องมีบทบัญญัติห้ามมนุษย์ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพราะเผ่าพันธุ์มนุษย์อุดมไปด้วยความชั่วและการฉ้อราษฎร์บังหลวง เฉพาะ mankeys เท่านั้นที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรีได้ รัฐธรรมนูญควรจะมีบทเฉพาะกาลว่า เมื่อใดที่ประชากร mankeys มีมากกว่าประชากรมนุษย์ จำต้องห้ามมนุษย์เป็นข้าราชการ สังคมไทยก็จะกลายเป็นสังคมของ mankeys โดย mankeys และเพื่อ mankeys ทั้งนี้โดยมีหุ่นยนต์เป็นสมอและแรงงาน ศานติสุขก็จะเกิดขึ้น การฉ้อราษฎร์บังหลวงจะหมดไป และการซื้อขายเสียงจะกลายเป็นเรื่องของโบราณคดี

จงเร่งพัฒนา mankeys และหุ่นยนต์เสียแต่บัดนี้